

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr .....
Rady Miasta Kostrzyn nad Odrą
z dnia .....

Miasto Kostrzyn nad Odrą

Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla miasta Kostrzyn nad Odrą na lata 2009-2032

Kostrzyn nad Odrą, 2011 r.

SPIS TRESCI

I.. Cele Programu.....	1
II. Wprowadzenie	1
III. Charakterystyka azbestu i wyrobów zawierających azbest	1
IV. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie człowieka	2
V. Ramy prawne	3
VI. Uczestnicy Programu	8
VII. Skala problemu w mieście Kostrzyn nad Odrą	9
VIII. Środki niezbędne do realizacji Programu i źródła finansowania	11
IX. Zasady pomocy Miasta w usuwaniu wyrobów zawierających azbest	14
X. Kontrola i monitoring Programu	15
XI. Podsumowanie	16
Załączniki	17
Załącznik nr 1 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest	
Załącznik nr 2 Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania	
Załącznik nr 3 Informacja o wyrobach zawierających azbest , których wykorzystywanie zostało zakończone	
Załącznik nr 4 Wzór wniosku o przyznanie dofinansowania na realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest z terenu Miasta Kostrzyn nad Odrą	
Załącznik nr 5 Informacja o warunkach bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i transportu odpadów zawierających azbest	

I. Cele programu

Program usuwania wyrobów zawierających azbest (zwany dalej Programem) jest rozwinięciem i uszczegółowieniem realizacji wcześniej uchwalonych programów: ochrony środowiska i gospodarki odpadami.

Głównym celem programu jest doprowadzenie stopniowo do eliminacji wyrobów zawierających azbest z terenu całego miasta Kostrzyn nad Odrą oraz ich bezpieczne składowanie i prawidłowe unieszkodliwianie.

Celami szczegółowymi programu są:

1. Inwentaryzacja obiektów zawierających azbest
2. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka.
3. Zapoznanie mieszkańców z procedurami usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.
4. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.
5. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom miasta w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

II. Wprowadzenie

W 1997 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U.nr 101, poz. 628 ze zm.), której celem jest wyeliminowanie produkcji i stosowania wyrobów zawierających ten minerał. W celu doprowadzenia do bezpiecznej eliminacji wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Kostrzyn nad Odrą oraz prawidłowego ich unieszkodliwienia opracowano "Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Kostrzyn na Odrą na lata 2009-2032". W programie opisano ogólne zasady pomocy, której Miasto zamierza udzielić osobom fizycznym usuwającym elementy zawierające azbest., co spowoduje zmniejszenie ryzyka związanego z nieprawidłowym ich usuwaniem.

Z uwagi na fakt, że wyroby zawierające azbest znajdują się na obiektach i budynkach stanowiących własność prywatną zaś koszty zastąpienia ich innymi, bezpiecznymi wyrobami są wysokie proces usuwania wyrobów zawierających azbest prawdopodobnie przebiegać będzie wiele lat.

III. Charakterystyka azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Wśród wielu minerałów o pokroju włóknistym, mogących stanowić niewątpliwe zagrożenie dla zdrowia, 6 z nich posiada skłonność do tworzenia długich włókien, o elastyczności umożliwiającej ich tkanie. Minerały te objęto ogólną nazwą „minerałów azbestowych”. Trzy z nich powszechnie stosowano w handlu:

- krokidolit, „azbest niebieski”; najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny – najwcześniej wycofany z użytkowania w latach 80 - tych,
  - amosyt, „azbest brązowy”; o szkodliwości pośredniej między krokidolitem i chryzotylem, nie spotykany w wyrobach produkcji polskiej, stosowany w wyrobach europy zachodniej, często w formie tynków i natrysków ognioochronnych,
  - chryzotyl „azbest biały”; najczęściej z azbestów stosowany w produkcji wyrobów azbestowo - cementowych oraz popularnych wyrobów tkanych i przędz termoizolacyjnych.
- Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne. Odporność azbestu na działania termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej czynią

zeń surowiec o szerokim zastosowaniu. Azbest jest materiałem praktycznie niezniszczalnym, nie ulega on bowiem ani degradacji biologicznej, ani termicznej, w związku z czym po wprowadzeniu do środowiska może on pozostawać tam przez setki lat. Włókna azbestu należą do najcieńszych naturalnych włókien występujących w przyrodzie. Są wiązkami zbudowanymi z dużej liczby włókien elementarnych, dochodzących nawet do kilkudziesięciu tysięcy. W wiązkach tych pojedyncze kryształy, włókna azbestu są w różnym stopniu ze sobą zespolone i splątane. Substancją spajającą kryształy azbestu jest najczęściej węgiel wapnia. Na świecie znanych jest ponad 5 tys. wyrobów, do produkcji których używano azbestu. Stosowany był on m.in. do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, wyrobów włókienniczych, przędzy, sznurów, wyrobów ciernych, takich jak: klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe; wyrobów hydroizolacyjnych, takich jak: lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz wojskowych masek przeciw gazowych.

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, biorąc pod uwagę kryterium zawartości azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu:

- klasa I (wyroby miękkie) - których gęstość objętościowa jest mniejsza niż 1000kg/m^3 , to słabo związane produkty azbestowe o wysokim, ponad 60% udziale azbestu w produkcji oraz niskiej zawartości substancji wiążącej. Do tych wyrobów zaliczamy między innymi: tynki, maty, płyty azbestowe, materiały izolujące, papy.

- klasa II (wyroby twarde) - których gęstość objętościowa jest większa niż 1000kg/m^3 , zawierające wysoki udział substancji wiążącej, zaś niski (poniżej 15%) udział azbestu. Do wyrobów tej klasy należą płyty faliste i płaskie, rury wodociągowe, elementy kanalizacji. Spójność włókien azbestowych w tych wyrobach jest tak wysoka, że praktycznie nie uwalniają się one do środowiska (wyjątkiem jest obróbka np. cięcie lub proces niszczenia mechanicznego wyrobu).

W Polsce wyroby z klasy II były wykorzystane do produkcji płyt azbestowo-cementowych jako materiał budowlany, otrzymywany w wyniku prasowania mieszaniny cementu z włóknami azbestowymi, głównie w postaci płyt płaskich, falistych oraz rur azbestowo-cementowych. Płyty płaskie i faliste wykorzystywane były do krycia dachów, rzadziej do elewacji budynków gospodarczych i mieszkalnych czy przemysłowych.

W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, tj. rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz przewody kominowe czy zsypy w budynkach wielokondygnacyjnych.

W Polsce na pokrycia dachowe stosowano głównie płyty faliste, w mniejszym stopniu płyty płaskie. Płyty faliste produkowane były głównie w zakładzie ZWAC „Izolacja” w Małkini, a płyty płaskie w Zakładach Wyrobów Azbestowo-Cementowych w Wierzbicy, Szczucinie, Trzemesznie i Ogrodzieńcu.

IV. Szkodliwy wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Produkty azbestowe gdy są w dobrym stanie technicznym i nie są poddawane działaniom mechanicznym (np. nie są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej, a zwłaszcza, gdy ich powierzchnia nie jest ścierana) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia człowieka. Groźna jest emisja włókien azbestowych do otoczenia, kiedy następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wdychania. Należy zwrócić uwagę na praktyczną niezniszczalność raz wprowadzonych włókien do środowiska, które przenosząc się nie tracą swych właściwości chorobotwórczych.

Emisja może wystąpić podczas eksploatacji płyt azbestowo-cementowych, czy rur azbestowo-cementowych w złym stanie technicznym (np. popękanych) i podczas usuwania płyt azbestowo-cementowych z budynków bez odpowiednich zabezpieczeń.

Trwałość wyrobów azbestowo-cementowych jest znaczna i szacowana, na co najmniej 30 do 60 lat.

Niezależnie od szacunków trwałości tych wyrobów, po 30 - 50 latach użytkowania wyrobów zawierających azbest, oddziaływania środowiska atmosferycznego, następuje rozwarstwianie się tychże wyrobów, wyodrębnianie się włókien i granulatów. W takim stanie azbest jest najbardziej szkodliwy. Zdaniem Światowej Organizacji Zdrowia azbest spożyty w wodzie nie jest szkodliwy dla zdrowia. Niebezpieczne dla zdrowia ludzi i środowiska są włókna azbestu rozprzestrzeniające się z powietrzem atmosferycznym, które podczas wdychania wnikają do układu oddechowego człowieka.

Na szczególną uwagę, pod względem szkodliwości dla zdrowia, zasługują głównie płyty azbestowo-cementowe, zużyte uszczelniacze, kanały eksploatacyjne, płyty okładzinowe oraz dzikie wysypiska odpadów azbestowych.

Istnieje także problem emisji azbestu z dzikich wysypisk oraz nielegalnych firm. Duże koszty unieszkodliwiania sprawiają, iż uboższe społeczeństwo, próbując ograniczyć koszty usuwania azbestu ze swoich zagród, pozbywa się go w sposób nielegalny.

Badania naukowe udowodniły, że azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1996r. (Dz.U. nr 121, poz. 571) w Polsce za rakotwórcze dla ludzi uważa się wszystkie gatunki azbestu (aktynolit, amosyt, antofilit, chryzotyl, krokidolit, tremolit). Wdychane włókna azbestu dostają się do pęcherzyków płucnych i nie mogą już być wydalone.

Ich szkodliwe działanie może ujawnić się dopiero po wielu latach w postaci takich schorzeń jak: pylica azbestowa (azbestoza), międzybłoniaki opłucnej i rak płuc.

Im więcej jest włókien w powietrzu, którym oddychamy, tym większe jest ryzyko zachorowania na choroby wywołane azbestem. Nie ustala się progowej dawki zanieczyszczeń powietrza pyłami azbestu, której przyjęcie przez organizm jest obojętne dla zdrowia, lub poniżej której nie wystąpią nowotwory. Takie jest stanowisko ekspertów W.H.O. Oznacza to w praktyce, że każda dawka czynnika szkodliwego powinna być w miarę możliwości eliminowana z otoczenia człowieka.

Wobec uznania szkodliwego wpływu włókien azbestu na człowieka w wielu krajach świata w latach 90-tych ubiegłego wieku wprowadzono całkowity zakaz jego stosowania.

V . Ramy prawne

Od 1997 r. na terenie Polski obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Zakaz taki wprowadzono ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3,poz. 20 ze zm.). Zgodnie z powyższą ustawą azbestem nazywane są następujące włókniste krzemiany:

1. azbest chryzotylowy, nr CAS 12001-29-5,
2. azbest krokidolitowy, nr CAS 12001-28-4,
3. azbest amozytowy (gruenerytowy), nr CAS 12172-73-5,
4. azbest antofilitowy, nr CAS 77536-67-5,
5. azbest tremolitowy, nr CAS 77536-68-6,
6. azbest aktynolitowy, nr CAS 77536-66-4.

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska zabroniono wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska jest m.in. azbest.

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, azbest został zaliczony do kategorii odpadów niebezpiecznych (C25). Odpady azbestowe zostały umieszczone w następujących

grupach zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów :

06 07 01* Odpady azbestowe z elektrolizy

06 13 04* Odpady z przetwarzania azbestu

10 11 81* Odpady zawierające azbest

10 13 09* Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych

15 01 11* Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

16 01 11* Okładziny hamulcowe zawierające azbest

16 02 12* Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest

17 06 01* Materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* Materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest, właściciel, zarządca lub użytkownik miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest, powinien je poddawać przeglądom w celu oznakowania azbestu w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W przypadku braku możliwości trwałego umieszczenia oznakowania na instalacji lub urządzeniu zawierającym azbest lub wyroby zawierające azbest, oznakowanie umieszcza się w widocznym miejscu w każdym pomieszczeniu, w którym taka instalacja lub urządzenie się znajduje, dodając ostrzeżenie „Pomieszczenie zawiera azbest”. Wzór oznakowania został zamieszczony w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Ponadto zgodnie z powyższym rozporządzeniem istnieje obowiązek dokonania inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury.

Inwentaryzacja podlega corocznej aktualizacji w terminie **do 31 stycznia każdego roku**. Wykorzystujący substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym wyroby zawierające azbest, powinien okresowo przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania. Osoby fizyczne, niebędące przedsiębiorcami, powinny przedkładać informacje odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Na mocy art. 162 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska, w tym wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z przepisami wykonawczymi, zawartymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska wójt, burmistrz lub prezydent miasta powinien przedkładać marszałkowi województwa do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 października 2008 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2008 nr 200 poz. 1235) , wyroby azbestowe mogą być wykorzystywane nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r. Zgodnie z przyjętym przez Radę Ministrów „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu”, gminy i miasta opracowują program usuwania azbestu.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu obejmuje między innymi usuwanie azbestu, (szczególnie z budynków), propozycje składowania odpadów zawierających azbest,

postulowane zasady wsparcia finansowego, wytyczne do opracowania wojewódzkich i powiatowych programów usuwania wyrobów azbestowych, założenia dotyczące organizacji, systemu kontroli i monitoringu programu.

Ponadto program nakłada następujące obowiązki:

Obowiązki gminy :

- uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpracy z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby zawierające azbest,
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właściciele i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania,
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

Niżej wymienione obowiązki i sposób postępowania właścicieli i zarządzających obiektami i instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyrobami zawierającymi azbest określają:

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192 poz. 1876);
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649);
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz.1824);
4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2008 Nr 200 poz. 1235).

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości :

- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- oznakowanie pomieszczeń, w których znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu,
- opracowanie i wywieszenie na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenie na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie corocznego planu kontroli jakości powietrza obejmującego pomiary stężenia azbestu w pomieszczeniach zawierających azbest.- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia ,

- uzyskanie od wykonawcy prac, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania robot i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywanie oświadczenia przez okres co najmniej 5- lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dotyczy przedsiębiorców) lub burmistrzowi (dotyczy osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) informacji o:
  - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zostało zakończone.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
  - przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i suwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
  - opracowanie, przed rozpoczęciem prac, szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
    - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji uzyskanej od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
    - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
    - informację o metodach wykonywania planowanych prac,
    - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza,
    - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
    - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
  - zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
  - złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.
- Przed przystąpieniem do prac polegających na demontażu elementów zawierających azbest wykonawca jest zobowiązany odpowiednio przygotować miejsce prowadzenia prac m. in. poprzez:
- odizolowanie obszaru prac od otoczenia za pomocą osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska;
  - ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od ciągów komunikacyjnych dla pieszych, przy zastosowaniu odpowiednich osłon;
  - umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych

"Uwaga! Zagrożenie azbestem";

- przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Wszystkie prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest należy prowadzić w taki sposób aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska oraz zminimalizować pylenie.

Aby to osiągnąć:

- wyroby azbestowe przed ich usunięciem powinny być nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy;
- wyroby (płyty, kształtki, rury) należy demontować w całości, w miarę możliwości unikając destrukcji mechanicznej;
- do prac należy używać narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze;
- w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu należy prowadzić kontrolny monitoring powietrza;
- codziennie zabezpieczać zdemontowane wyroby i odpady zawierające azbest i magazynować je na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu;
- usunięte wyroby azbestowe ($>1000 \text{ kg/m}^3$ tj. płyty i części płyt azbestowo-cementowych) należy pakować w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 2 mm;
- przed opakowaniem pyłu azbestowe, wyroby i odpady wyrobów azbestowych miękkich ($<1000 \text{ kg/m}^3$) należy zestalić przy użyciu cementu;
- opakowania z odpadami powinny być szczelnie zamknięte i oznakowane w sposób trwały.

Po zakończeniu prac polegających na demontażu elementów azbestowych należy oczyścić teren robót i jego otoczenie. Prace porządkowe należy wykonywać starannie stosując metody uniemożliwiające emisję pyłu azbestu do środowiska przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko skutecznym filtrem lub na mokro.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Biorąc jednak pod uwagę obowiązki, jakie postawiono przed wykonawcą, tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenie oraz wyposażenie techniczne i socjalne, zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska naturalnego przed narażeniem na działanie azbestu.

Transport odpadów zawierających azbest z miejsc powstawania na miejsce składowania, odbywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy transporcie materiałów niebezpiecznych zawartych w Rozporządzeniu Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 czerwca 1999 r. w sprawie przewozu drogowego materiałów niebezpiecznych. Zgodnie z tym rozporządzeniem przy przewozach materiałów niebezpiecznych obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy Europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 (różne przedmioty i materiały niebezpieczne), z czego wynikają określone wymagania w zakresie ich transportu. Przemieszczanie opakowań z odpadami zawierającymi azbest powinno się odbywać w taki sposób, by nie nastąpiło ich otwarcie lub uszkodzenie, a w konsekwencji wydostanie się włókien azbestowych do otoczenia.

Przewoźnik odpadów musi posiadać dokument przewozowy materiałów niebezpiecznych, który według wymagań ADR powinien zawierać: numer rozpoznawczy odpadu nadawanego

do przewozu i jego pełną nazwę, klasę do której należy odpad nadawany do przewozu, liczbę sztuk przesyłki oraz nazwy i adresy nadawcy i odbiorców przewożonych odpadów, Pojazdy przewożące odpady powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych. Przed przewożeniem odpadów zawierających azbest przyczepa powinna być oczyszczona z wszelkich ostrych i twardych przedmiotów, które mogłyby uszkodzić folię. Przewoźnik powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Odpady należy przewozić w taki sposób, aby nie były one narażone na tarcie, wstrząsy przewracanie się i wypadnięcia podczas jazdy.

Obowiązki podmiotów transportujących odpady zawierające azbest:

- do transportu odpadów zawierających azbest zastosowanie mają przepisy ustawy o przewozie towarów niebezpiecznych;
- zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243), podmiot świadczący usługi w tym zakresie powinien posiadać zezwolenie na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, wydane przez starostę właściwego ze względu na miejsce siedziby firmy;
- odpady przekazuje się posiadaczowi prowadzącemu działalność w zakresie transportu potwierdzając ten fakt tzw. Kartą przekazania odpadu;
- odpady zawierające azbest należy odpowiednio oznakować, a ich transport wykonać w sposób uniemożliwiający emisję do środowiska, w szczególności:
  - odpady o gęstości objętościowej równej lub większej niż 1.000 kg/m³ szczelnie opakować w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm;
  - odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1,000 kg/m³ zestalić przy użyciu cementu, a następnie szczelnie opakować w folię polietylenową o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm;
  - odpady o gęstości objętościowej mniejszej niż 1,000 kg/m³ szczelnie opakowane w folię polietylenową o grubości 0,2 mm, należy umieścić w opakowaniu zbiorczym z folii polietylenowej i szczelnie zamknąć;
  - odpady w trakcie przygotowywania ich do transportu należy utrzymywać w stanie wilgotnym;
- opakowania należy odpowiednio oznakować;
- przygotowane do transportu odpady należy magazynować w osobnych miejscach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych;
- środek transportu, przed załadunkiem odpadów powinien być oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań w trakcie transportu, a sam ładunek powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego, dla ludzi i środowiska, użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

VI. Uczestnicy Programu

Program usuwania wyrobów zawierających azbest skierowany jest do osób fizycznych-właścicieli nieruchomości położonych na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą, na których znajdują się wyroby zawierające azbest.

Osobom tym powinno zależeć na jak najszybszym usunięciu ze swojego otoczenia oraz unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. Przewiduje się, że zainteresowanie

Programem wśród właścicieli będzie wzrastało stopniowo z roku na rok w miarę realizacji przedsięwzięcia.

Na terenie miasta w 43 nieruchomościach znajdują się wyroby zawierające azbest .

VII. Skala problemu w mieście Kostrzyn nad Odrą

W celu określenia ilości wyrobów azbestowo – cementowych na terenie Miasta Kostrzyn nad Odrą przeprowadzono ich inwentaryzację polegającą na pozyskaniu informacji bezpośrednio od właścicieli nieruchomości. Okazało się , że wyroby te to przede wszystkim płyty dachowe. Pozostałe wyroby stanowią margines problemu i nie są w takim stopniu narażone na uszkodzenie powodujące pylenie włókien azbestu.

Zebrane informacje są corocznie uaktualniane i przekazywane do wojewódzkiej bazy danych miejsc występowania materiałów zawierających azbest. Szczegółowy wykaz właścicieli , zarządców lub użytkowników obiektów budowlanych w których występują elementy zawierające azbest jest dostępny w Urzędzie Miasta w Kostrzynie nad Odrą. Z posiadanych informacji (stan na 31 styczeń 2011r) wynika, że na terenie miasta :

- na 43 budynkach będących własnością osób fizycznych znajduje się około **4 000,00 m²** płyt cementowo-azbestowych,

- w sieci wodociągowej wbudowanych jest około **3 km** rur i złączy azbestowo -cementowych.

Ze wstępnego rozeznania wynika, że materiał zawierający azbest należy zaliczyć do II i III stopnia pilności, co oznacza, że materiał ten nie stwarza bezpośredniego zagrożenia bez naruszania struktury tego materiału, wymaga jedynie dokonywania okresowych ocen jego użytkowania.

Dla Miasta Kostrzyn nad Odrą wyznacza się następujący plan działań usuwania azbestu i wyrobów azbestowych

Lp.	Działanie	Rola miasta	Stopień pilności	Termin realizacji
1.	Organizacja kampanii informacyjnej o szkodliwości wyrobów zawierających azbest i bezpiecznym jego usuwaniu	Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych	I	2011 – 2013
2.	Aktualizacja planu usuwania wyrobów zawierających azbest	Określenie skali problemu	I	2011
3.	Realizacja planu usuwania wyrobów zawierających azbest	Koordinowanie realizacji planu, pozyskiwanie źródeł finansowania	I	2011 – 2032

4.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Prowadzenie akcji informacyjnej nt. postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, sposobu ich usuwania, wpływu azbestu na organizm ludzki i jego zdrowie	I	2011 – 2013
5.	Eliminacja możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.	Bieżący monitoring oczyszczanie miasta z odpadów azbestowych, wizje lokalne, współpraca z WIOŚ	II	2011 – 2032
6.	Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie	Opracowanie zakresu i formy prowadzenia sprawozdawczości z realizacji planu	III	2011 – 2032
7.	Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu	Analiza wyników monitoringu, informacja zwrotna od mieszkańców w formie specjalnie opracowanych ankiet	III	2011 – 2032

Koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych jest znaczny i wpływa na tempo zmniejszania się ilości tych wyrobów. Przyspieszenie tego procesu wymaga udzielenia pomocy właścicielom oraz zarządcom budynków, na których takie wyroby zostały zamontowane. W tej sytuacji jedyną formą wsparcia mieszkańców Miasta w usuwaniu wyrobów azbestowych jest dofinansowanie usuwania wyrobów azbestowych.

Miejskie Zakłady Komunalne sp. z o.o. jako właściciel sieci wodociągowej poczyni działania zmierzające do sukcesywnej wymiany około 3 km sieci wodociągowej zbudowanej z rur i złączy azbestowych.

Z usuwaniem wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związany jest proces powstawania odpadów. Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych.

W niniejszym Programie uwzględniono „zasadę bliskości” wyrażoną w ustawie o odpadach. Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o odpadach, odpady, które nie mogą być unieszkodliwiane w miejscu powstawania, powinny być przekazane do unieszkodliwiania do najbliższej położonych miejsc.

Na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą nie ma i nie planuje się lokalizacji składowiska odpadów azbestowych lub kwatery odpadów azbestowych (zgodnie z gminnym planem gospodarki odpadami i planami szczebla wyższego, tj.: powiatowym i wojewódzkim planem). Na terenie województwa lubuskiego odpady takie składowane są na Składowisku Odpadów Azbestowych, ul. Małuszyńska 180 Chróścik gm. Gorzów Wielkopolski.

VIII. Środki niezbędne do realizacji Programu i źródła finansowania

W programie założono, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie odbywać się ze wsparciem finansowym Miasta w latach 2009-2032. Wsparcie dotyczyć będzie pokrycia

kosztów demontażu, zabezpieczenia oraz transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia przyjęto, następujące założenia ustalające jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

Koszt usunięcia i unieszkodliwienia odpadów azbestowych z obszaru miasta Kostrzyn nad Odrą określono wg założeń przyjętych do obliczeń w „ Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Polski „ (KPUA) przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14.05.2002 r. i przy uwzględnieniu średnich cen rynkowych (średni koszt demontażu, transportu i unieszkodliwiania jednego kg odpadów azbestowych wynosi minimum 3,0 zł brutto). Przy ustalaniu kosztów oparto się na informacjach pochodzących od firm świadczących usługi w zakresie demontażu, transportu i utylizacji odpadów azbestowych działających na terenie województwa lubuskiego. Na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą zinwentaryzowano około 4.000,00 m² płyt azbestowo-cementowych w formie pokryć dachowych oraz około 3 km rur i złączy sieci wodociągowych.

Przyjęto następujące dane m.in.:

średnia masa 1 m² płyty azbestowo-cementowej ok. 12,5kg,

średnia masa 1mb rur azbestowo- cementowych ok. 40kg.

Znając ilość zabudowy eternitowej oraz wagę 1 m² płyty azbestowo -cementowej wyliczono następująco masę całkowitą płyt: **4 000,00 m² x 12,5 kg = 50 000,00kg (50,0 Mg).**

Znając ilość rur azbestowo- cementowych oraz wagę 1mb rur wyliczono następującą masę całkowitą rur azbestowo- cementowych na terenie Gminy:

3000mb x 40kg = 120 000kg (120,0 Mg)

Łączna ilość wyrobów zawierających azbest

50 000,00kg + 120 000,0 kg = 170 000,00 kg

Uwzględniając powyższe koszt demontażu, transportu i utylizacji na składowisku odpadów zinwentaryzowanych płyt azbestowo-cementowych szacunkowo wynosić będzie minimum 150.000,00zł.

Przy obecnych zasobach finansowych dla większości mieszkańców Miasta Kostrzyn nad Odrą , zdjęcie „ eternitowego dachu” przez specjalistyczną firmę oraz wykonanie remontu i montażu nowego przekracza ich możliwości finansowe. Koniecznym staje się więc udzielenie pomocy mieszkańcom ze strony władz miasta w usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów zawierających azbest. Dodatkowym bardzo ważnym elementem realizacji Programu jest pewność, że odpady „eternitowe” trafią na zalegalizowane składowisko. Unieszkodliwione w ten sposób odpady nie będą stwarzały zagrożenia zarówno dla zdrowia mieszkańców jak i środowiska naturalnego.

Źródła finansowania inwestycji ekologicznych można podzielić na trzy grupy:

- publiczne - pochodzące z budżetu państwa, miasta lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- **prywatne** - np. z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych,
- **prywatno-publiczne** - np. ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

W Polsce najczęstszymi formami finansowania inwestycji ekologicznych są:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska z dopłatami do oprocentowania lub ze środków donatorów, kredyty komercyjne
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

1) Środki z budżetu państwa

Planowane wydatki z budżetu państwa w okresie 30-lat (plan długoterminowy) ograniczone zostały do czterech zadań:

- wydatki na finansowanie działalności Głównego Koordynatora określone w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu
- wydatki na działalność informacyjno-popularyzacyjną w mediach dotycząca bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania, a także informacji o szkodliwości azbestu i sposobów chronienia przed narażeniem na jego emisję,
- wydatki na opracowanie (lub udział) terenowych planów ochrony przed szkodliwością azbestu i programów usuwania wyrobów zawierających azbest, a także szkolenia pracowników administracji publicznej (szczebla centralnego i wojewódzkiego) w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- wydatki na opracowanie programów zdrowotnych i utworzenie ośrodka oceny ryzyka.

2) Środki z funduszy ochrony środowiska

Fundusze ekologiczne są najbardziej znanym i wykorzystywanym źródłem dotacji i preferencyjnych kredytów dla podmiotów podejmujących inwestycje ekologiczne.

Bliskość funduszy i ich regionalny charakter (fundusze wojewódzkie) ma także znaczenie dla ich wyróżnienia w gronie inwestorów ekologicznych.

Środki tych funduszy powstają z opłat za korzystanie ze środowiska, ponoszonych zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska przez prowadzących działalność gospodarczą.

Jedną z możliwości wydatkowania tych środków jest ich przeznaczenie na pokrycie kosztów realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu z terytorium kraju, w tym na budowę składowisk odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest.

a) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje. Stosowane są także uzupełniające formy finansowania, np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych.

b) Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW udziela obok dotacji, także pożyczki preferencyjne. Z WFOŚiGW mogą być przyznane dotacje na usuwanie azbestu, jeżeli zadanie jest realizowane przez:

- samorządy terytorialne,
- celowe związki oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- komunalne jednostki organizacyjne,
- podmioty mające status organizacji pożytku publicznego.

Wysokość dotacji nie może przekroczyć 50 % kosztów rzeczywistych zadania.

3) Środki z Unii Europejskiej

Inicjatywy samorządów oraz instytucji publicznych w zakresie gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, mogą być realizowane przy współudziale następujących środków:

a) pochodzących z Funduszu Spójności

Współfinansowanie z Funduszu Spójności w obszarze ochrony środowiska mogą otrzymać m. in. inwestycje z dziedziny racjonalizacji gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi. Do ubiegania się o te środki kwalifikują się inwestycje o wartości całkowitej powyżej 10 mln euro, a beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego. Projekty o takiej wartości są w stanie zorganizować głównie średnie lub duże miasta bądź np. związki miast czy gmin.

b) pochodzących z Funduszy Strukturalnych

Środki finansowe mogą być wykorzystane na budowę, modernizację, rekultywację lub likwidację składowisk odpadów, kompleksowy system zagospodarowania odpadów czy remont obiektów użyteczności publicznej (np. z wymianą elementów konstrukcyjnych zawierających azbest) oraz projektów związanych m. in. z modernizacją obiektów użyteczności publicznej, które mogą być powiązane z usuwaniem azbestu.

Programowanie pomocy na lata 2007 - 2013 przewiduje możliwości pozyskania środków unijnych na projekty związane z mieszkalnictwem. Obecnie pozyskanie funduszy na projekty dotyczące usuwania azbestu z osiedli, zabudowy wielorodzinnej nie jest możliwe.

4) Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronę środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe).

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska.

5) Środki finansowe powiatu

Obecnie środki przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju.

Powiat powinien corocznie zabezpieczać określoną pulę pieniężną w celu przeznaczenia na dotację inwestycji związanych z usuwaniem azbestu. Ta forma pomocy powinna być przeznaczona dla najuboższych właścicieli budynków, którzy nie mają możliwości pozyskania funduszy z innych źródeł.

6) środki finansowe gminy

Na dochód Gminy składa się: całość wpływów z opłat za usuwanie drzew i krzewów, 50% wpływów z opłat za składowanie odpadów na terenie gminy, 10% wpływów z opłat i kar z terenu gminy za pozostałe rodzaje gospodarczego korzystania ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian oraz szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych. Dochody te mogą być wykorzystane na m. in.: dotowanie i kredytowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska, realizację przedsięwzięć związanych z gospodarczym wykorzystaniem odpadów, wspieranie działań zapobiegających powstawaniu odpadów.

7) Środki własne właścicieli obiektów budowlanych oraz inwestorów prywatnych

Właściciele obiektów budowlanych oraz inwestorzy prywatni mogą na własny koszt przeprowadzić realizację zadania polegającego na zdjęciu, pakowaniu i utylizacji pokryć dachowych zawierających azbest. W tym celu wybiorą oni firmę posiadającą odpowiednie uprawnienia na realizację tego rodzaju działalności, a dokumentację unieszkodliwienia wyrobów azbestowych przedstawią w Urzędzie Miasta.

IX. Zasady pomocy Miasta w usuwaniu wyrobów zawierających azbest

W celu zmniejszenia ryzyka związanego z nieprawidłowym usuwaniem, a następnie utylizacją wyrobów zawierających azbest Miasto zamierza udzielić osobom fizycznym usuwającym wyroby zawierające azbest pomocy finansowej. Pomoc ta polegać będzie na sfinansowaniu przez Miasto kosztów demontażu, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest. Prace związane z demontażem, transportem i utylizacją odpadów zawierających azbest będzie wykonywać na zlecenie Burmistrza Miasta Kostrzyn nad Odrą przedsiębiorca wybrany zgodnie z ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r Prawo zamówień publicznych. Zgodnie z przepisami prace takie może wykonać jedynie podmiot posiadający stosowne pozwolenie.

Źródłem finansowania pomocy będzie budżet miasta Kostrzyn nad Odrą oraz w miarę możliwości pozyskiwane środki zewnętrzne.

Warunkiem koniecznym ubiegania się o pomoc w zakresie demontażu, transportu i usuwania wyrobów zawierających azbest jest przedłożenie w Urzędzie Miasta Kostrzyn nad Odrą informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany.

Procedura postępowania:

1. Właściciel lub użytkownik nieruchomości występuje z pisemnym wnioskiem (wzór wniosku stanowi załącznik nr 4 do programu) do Burmistrza Miasta o demontaż, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest. Złożony wniosek podlega weryfikacji.
2. Do wniosku należy dołączyć:
  - a) kopię aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny wnioskodawcy do budynku/działki (w przypadku budynku/działki, do którego tytuł prawny posiada kilka osób należy dołączyć zgodę współwłaścicieli),
  - b) pisemną zgodę na kontrolę prac objętych wnioskiem,
3. Wnioski rozpatrywane będą w kolejności zgłoszeń.
4. Wnioski niekompletne nie będą rozpatrywane.
5. Druki wniosków o przyznanie dofinansowania wydawane będą w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Miasta w Kostrzynie nad Odrą oraz będą dostępne do pobrania ze strony BIP Urzędu Miasta Kostrzyn nad Odrą www.kostrzyn.pl.
6. W przypadku wpłynięcia większej liczby wniosków, wnioski na realizację których nie wystarczy środków przewidzianych w danym roku na realizację "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Kostrzyn nad Odrą", będą realizowane w pierwszej kolejności w następnym roku kalendarzowym.
7. Wnioskodawca po uzyskaniu pozytywnej pisemnej decyzji w sprawie sfinansowania zadania jest obowiązany do złożenia w ciągu 21 dni w Urzędzie Miasta Kostrzyn nad Odrą kopii potwierdzenia zgłoszenia organowi nadzoru budowlanego zamiaru usunięcia wyrobów zawierających azbest z budynku, dokonanym na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót lub kopii pozwolenia na budowę.
8. Dofinansowanie nie obejmuje kosztów wykonania dokumentacji technicznej, kosztów zakupu i montażu nowych pokryć dachowych ani zwrotu kosztów poniesionych przez osoby fizyczne, które we własnym zakresie wywozły odpady azbestowe pochodzące z wymiany pokryć dachowych lub elewacji.

X. Kontrola i monitoring Programu

W krajowym „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przedstawiono koncepcję zarządzania „Programami ..” na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Interdyscyplinarność „Programu...” powoduje konieczność koordynacji działań wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji.

Do zadań **Samorządu Gminy** związanych z realizacją Programu.” na szczeblu lokalnym należy:

- gromadzenie przez burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa;
- przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest;
- organizowanie szkoleń instruktazowych dla właścicieli nieruchomości, którzy będą uprawnieni do samodzielnego usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości i organizowanie wywozu powstałych odpadów zawierających azbest;
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
- współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
- współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Do zadań Rady Gminy należy:

Przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo- finansowych z realizacji zadań „Programu ” oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo – finansowego na rok następny.

Sprawozdanie roczne winno być wykonane przy uwzględnieniu podanych poniżej wskaźników monitorowania.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
A.	Wskaźniki efektywności realizacji „Programu ” i zmiany presji na środowisko	
1.	Ilość usuniętych płyt azbestowo-cementowych	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	Mg/rok
3.	Stopień usunięcia pokryć „eternitowych”	%
4.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	zł/rok

5.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację „Programu” w danym roku budżetowym	%
6.	Ilość odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym - wymiana rur z azbestocementu	mb
7.	Ilość i powierzchnia ewentualnych „dzikich” wysypisk odpadów zawierających azbest, zlikwidowanych z terenu miasta	szt. , ha
B.	Wskaźniki świadomości społecznej	
1.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji Programu	%
2.	Ilość wniosków zgłaszanych przez mieszkańców (np. co do sposobu wykonywania prac wynikających z „Programu)	szt.
3.	Skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych w odniesieniu do mieszkańców	opis

XI. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on jednak jeszcze przez wiele lat elementem struktury wielu wcześniej wybudowanych budynków i budowli. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo zaczyna się pojawiać w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one, jako źródło emisji włókien azbestowych do powietrza, stać się niebezpieczne.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i przeglądu z oceną stanu technicznego wyrobów włóczni, oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu.

Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego też względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie społeczeństwu problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania tych wyrobów.

Upowszechnienie programu w konsekwencji skutkować będzie podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem wyrobów zawierających azbest, a w dalszej kolejności pozwoli na wyeliminowanie jak największych ich ilości.

XII. Załączniki

Załącznik nr 1 Wzór oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Załącznik nr 2 Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania

Załącznik nr 3 Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie

zostało zakończone

Załącznik nr 4 Wzór wniosku o przyznanie dofinansowania na realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na terenie miasta Kostrzyn nad Odrą

Załącznik nr 5 Informacje o warunkach bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i transportu odpadów zawierających azbest

